Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

№ 209 (4845)
СРЕДА
ОКТЯБРИИН
24
1945 он

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

Сэн 20 мүн

„СССР-эй политическэ үндэһэ һуури болбол помещигүүдэй ба капиталистнуудай засагые унагааһанай ба пролетариадай диктатурые эзэлэн абаһанай результадта урган гараһан ба бэхижэһэн ажалшадай депутадуудай Соведүүд болоно".

СССР-эй КОНСТИТУЦИҺАА.

ҺУНГУУЛИИН ДУРИМЫЕ ГҮНЗЭГЫГӨӨР ШУДАЛХА

Дайн сэрэгэй дүүрэһэнтэй ба нэгэдэхи зарлалгын ССР Союзай Верховно Соведэй эрхэ түлөөлэлгын хугасаанай барагдаһантай дашарамдуулан, СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалтануудые хэхэ үдэр зарлаһан СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ энэ оной октябриин 5-да тунхаглагдаба.

«СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалтануудые хэхэ Дурим», Союзай Соведтэ ба Национальностьнуудай Соведтэ һунгаха округуудай список, Центральна һунгуулиин комиссиин состав бүхы газетэнүүдэй хуудаһануудта тунхаглагдажа, манай Эхэ орон соо һунгуулиин кампани эхилбэ.

«Соведүүдэй орон болбол дайн сэрэгэй айхабтар ехэ туршалгые манай гүрэнэй нэрэтэй түрэтэйгөөр тэсэжэ гараад байһан сагта һунгалтада бэлдэжэ эхилэв. Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байхын түлөө дайнай газарта ами бэеэ хайрлангүй Эсэгэ ороноо аршалан хамгаалһан ба мүн тылдэ эршэтэй шанга ажал хэһэн өөһэдынгөө эрхим хүнүүдые арад зомнай һайса мэдэжэ байна. Хэдэн мянгаад эрхим граждаиинууд һунгуулиин комиссинуудай составта оролсожо, һунгуулиин кампанииие толгойлхо байна. Эрхимэй эрхимүүдынь Верховно Соведэй депутадта кандидадууд боложо тэбжүүлэгдэхэнь лабтай». (ПРАВДА»).

Партийна организацинуудай, агитаторнууд ба пропагандистнуудай эгээн түрүүшын, эгээн шухала зорилгонь—һунгуулиин дүримые бүхы эрэгтэй эмэгтэй ажалшан арадта гүнзэгыгөөр ойлгуулжа үгэхэһөө гадна, нютагуудтахи ажалшадай депутадуудай Соведүүдтэй хамта һунгагшадай тоо бүридхэлые толо һонороор абаха, сүүдэй шиидхэбэреэр һунгуулиингаа эрхые хаһагдаһан хүнүүдые элирүүлхэ гэхэ мэтын тон харюусалгатай хүдэлмэридэ байна.

ВКП(б)-гэй айкомууд, райкомууд болбол партийна организацинуудай дэргэдэхи агитколлективүүдэй бүхы агитаторнуудай хабаадалгатайгаар хаа-хаанагүй семинар болон зүблөөнүүдые үнгэргэжэ, агитатор бүхэндэ «СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалтануудые хэхэ тухай Дурим». Центральна орган «Правда» ба «Известия» газетэнүүдтэ тунхаглагдаһан түрүү бэшэгүүдтэй тэдэнэрые танилсуулхань угаа шухала болоно.

Һунгалтануудые хэхэ кампани болбол политическэ ба гүрэн түрын удхашанартай хэрэг мүн. Энээниие ойлгоһон партийна, комсомольско, советско болон профсоюзна организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд һунгуулиин дүримые үргэн ниитэ ажалшадта ойлгуулжа эхилээ. Жэшээлхэдэ, Сэлэнгын МТС-эй дэргэдэхи партийна эхин организациин секретарь нүхэр Ангаров тракторнагшадта, комбайнова агрегадууд дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан бүхы коммунистнууд болон комсомолецүүдые суглуулжа, тэдэнэртэ «СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалтануудые хэхэ тухай дурим». «Правда» болон «Известия» газетэнүүдтэ толилогдоһон түрүү бэшэгүүдые уншажа үгэбэ.

Тэрэшэлэн Улан-Удын станциин депогой дэргэдэхи партийна эхин организаци бүхы агитаторнуудтайгаа семинар үнгэргэхэ зуураа СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтануудые хэхэ ябадалда агитаторнуудай зорилго тухай гэһэн асуудал зүбшэн хэлсээд, мүнөө эндэхи агитаторнууд цех, бригада, ажалшадай ажаһуудаг гэр байрануудаар ябажа һунгуулиин дүрим ойлгуулжа байна. Энэ харюусалгатай ба хүндэтэй хүдэлмэридэ политическо-теоретическэ дүүрэн бэлэдхэлтэй агитаторнуудые табиха тушаа гол анхаралаа гаргана. Тиин эдэ агитаторнууд даагдажа үгтэһэн участогуудайнтаа һунгагшадта һунгуулиин дүримые һайнаар ойлгуулжа үгэхэ тушаа өөһэд хоорондоо социалистическэ рысөөндэ орожо, договорнуудые баталаад, хүдэлмэреэ эхилээ. Агитаторнууд нүхэд Кихо, Киселёв болон бусад эгээн түрүүшынхеэ агитаторнууд болобошье һаа, энэ хүндэтэ үүргэнүүдээ жэшээтэ һайнаар бэелүүлжэ, хүдэлмэришэдэй дунда һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ.

Республикын аймаг ба районуудаар «СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалтануудые хэхэ дурим», Сталинска Конституциие болон бусад материалнуудые бүхы эрэгтэй эмэгтэй ажалшад гүнзэгыгөөр шудалжа байна. Тарбагатайн аймагай колхозуудаар һунгуулиин «Дурим» шудалха хүдэлмэри эхилэнхэй. Эндэхи агитаторнууд урдынгаа һунгуулиин участогууд дээрэ гаража, һунгуулиин Дуримые пункт пунктаарань уншажа үгэхэһөө гадна, олон тоото асуудалнуудта дэлгэрэнгы харюу үгэнэд. Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой счетовод коммунист нүхэр Васильев болбол агитатораар томилогдоһонойнгоо үглөөн үдэрһөө эхилжэ, даалгагдажа үгтэһэн участок дээрэ үдэр бүри ошожо, һунгуулиин Дурим ба Сталинска Конституци тухай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ. Иимэ жэшээтэ баримтанууд бусадшье колхоз, совхоз, МТС ба ажаүйлэдбэриин предприятинуудаар яһала олон бии.

Гэбэшье, зарим нютагуудай партийна эхин организацинууд энэ асуудалаар агитаторнуудтай семинар гү, али зүблөөнүүдые үнгэргөөгүй байхань саашадаа тэсэмээр бэшэ. Һунгуули хэхэ үдэр үшөө холо гэжэ һанадаг партийна, советскэ болон комсомольско организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд политическэ эндүү хэнэ гээшэ. Тиимэһээ ниитэ-политическэ хүдэлмэри эрхилхэдээ һунгуулиин дүримые үндэһэ болгохо угаа шухала болоно. Агитколлективүүдэй агитаторнууд бүхэн һунгуулиин дүримые арад зондо ойлгуулхаһаа гадна, түрүүшын ээлжээндэ өөһэдөө энэ документнүүдтэй һайнаар танилсахань угаа шухала.

СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалтанууд хэгдэһээр 8 жэл болоо. Энэ үе соо хэдэн мянган, миллион залуушуул 18 наһа хүрэжэ, һунгалтада хабаадалсаха эрхэтэй болобо. Үшөө иимэһээ эгэнэдэ һунгуулиин дүримые, плангаа СССР-эй Конституциие гүнзэгыгөөр ойлгуулха гээшэ агитаторнууд, коммунистнууд ба комсомолецүүдай эрюун нангин уялга мүн.

Верховно органой һунгалтада бэлдэхэ хэрэгые үдэр бүринчгөө хүдэлмэридэ үндэһэ болгожо, энэ шухала кампанида эрхим һайнаар бэлдэхэе!

Монгол Арад Республика дотор плебисцит боложо байна

УЛАН-БАТОР, октябриин 22. (ТАСС). Монгол Арад Республикын бэеэ даанхай гүрэн байха тухай бүгэдэ ниитын голосованиие үнгэргэхэ Центральна комисси хадаа плебисцит боложо байһан тухай дүн мэдээнүүдые абажа үргэлжэлһөөр. Мүнөө үедэ арбан гурбан аймагуудта (тус орон дотор бүхыдөө 18 аймаг бии юм), плебисцит болоһон дүнгүүд тухай хүсэд бэшэ тоо мэдээнүүд абтаад байна. Дурсагдаһан аймагуудта голосовани болоходонь 381.243 хүн хабаадалсаба, тиихэдээ тэдэнэр бултадаа МНР-эй бэеэ даанхай гүрэн байхын түлөө голосоо үгэһэн байна. Арсажа голосовалһан хүн нэгэшье байгаагүй. Энэ оронойэгээн холын 5 аймагуудһаа тоо мэдээнүүд абтаадүй.

Аймагуудай комиссинуудай түрүүлэгшэнэр Улан-Баторта ерээд, бүгэдэ ниитын голосованиин документнүүдые Центральна комиссида тушаажа байнад.

Плебисцит хэгдэхын хойноһоо ажаглан харахын түлөө ерэһэн Хитад правительствын түлөөлэгшэ Лэй Фа-Чжан болон тэрээнтэй хамта ябалсаһан хүнүүд октябриин 20-до Улан-Батор городой хоёр участогта голосовани болохо хоёр байлсаһан ба Лулун-Сомон гэжэ хүдөөгэй районда (Улан-Баторһаа 130 километрын газарта) ошожо үзэһэн байна. Лэй Фа-Чжан болбол голосовани болоһон ябасые харахадаа ханамжатай байһанаа МНР-эй засагай түлөөлэгшэдтэ элирхэйлэн мэдүүлбэ, плебисцит гээшэ МНР-эй граждаиинуудай сүлөөтэйгөөр дура зоригоо элирхэйлэн мэдүүлхэ демократическа принципүүдтэй тон наринаар тааруулжа хэгдэбэ гэжэ тэмдэглэнэ.

АГИТАТОРНУУД БОЛГОГДОН ДЭБЖҮҮЛЭГ ДЭБЭ

Улан-Удэ городой станциин депогой партийна эхин организаци СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтануудта бэлдэхэ хүдэлмэри эхилбэ. Һаяхан эндэхи бүхы агитаторнуудай хабаадалгатайгаар семинар үнгэргэжэ, Верховно органой һунгуулида бэлэдхэхэ асуудал зүбшэн хэлсэбэ.

Энэ семинарта хабаадалсаһан агитаторнууд газетэнүүдтэ толилогдоһон һунгуули хэхэ тухай Дуримтэй һайнаар танилсаһанайнгаа һүүлээр, депогойнгоо цехүүд болон эмхи зургаануудаар олон тоото ажалшадай хабаадалгатайгаар хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ, тэдэнэртэ һунгуулиин Дуримые ойлгуулжа байна.

Тэрээнтэй хамта эндэхи агитаторнууд хүдэлмэришэд ба албахаагшадай ажаһуудаг гэр байрануудаар ябажа, Сталинска Конституци болон һунгуулиин Дурим тухай хөөрэлдөөнүүдые үдэр тудам үнгэргэнэ. Инструментальна, механическа цехүүд соо агитационно-ойлгуулалмжын хүдэлмэри хэхээр даалгабари абаһан агитаторнууд нүхэд Кихо ба Киселёв гэгшэд даалгагдаһан харюусалгатай уялгануудаа жэшээтэ һайнаар бэелүүлжэ ябанад. Тэрээнһээ гадна, эдэ агитаторнууд гансахан һунгуулиин Дуримые ойлгуулжа үгөөд хүдэлмэреэ хизаарлана бэшэ, харин Советскэ Союзай гадаада ба дотоодын оршон байдалнууд тухай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ.

Мүн тэрэшэлэн паровозо-вагонно заводой олонхи цехүүдээр «СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалтануудые хэхэ тухай Дуримэй» тунхаглагдаһан газетэнүүдые уншажа үгэхэһөө гадна, центральна ба республиканска газетэнүүдэй хуудаһанууд дээрэ толилогдоһон түрүү бэшэгүүдые уншаба. Кузнечнэ цехын коллективэй дунда һаяхан 18 наһа гүйсэһэн залуу хүдэлмэришэд ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд һунгуулиин Дуримые ехээр һонирхожо, олон тоото асуудалнуудые агитаторнуудһаа һуража, дэлгэрэнгы харюу абажа байна. Эдэ залуушуул хадаа илангаяа голосовалха журам тухай һонирхоно. Тус цехын парторганизациин секретарь нүхэр Афанасьев коллективэйнгээ дунда партийно-политическэ ба ниитэ-ойлгуулалмжын хүдэлмэриие үнгэргэхэдөө, һунгуулиин Дуримые ажалшан арадта гүнзэгыгөөр ойлгуулха тушаа өөһэдынгөө гол анхаралые табигты гэжэ бүхы агитаторнуудта заабари үгэбэ.

Энэ партийна организациин пропагандистнууд ба агитаторнууд болбол түбхын түрүүндэ һунгуулиин законтой өөһэдөө һайнаар танилсаха тушаа ехэхэн анхарал оролдолгоёо гаргажа, Сталинска Конституци болон һунгалтануудые үнгэргэхэ Дуримэй статья бүхэнүүдые шудалжа байха зуураа, энэ асуудалнуудаар лекци ба элидхэлнүүдые удаа дары үнгэргэжэ байхые хүсэһэн байгаа. Тиин, ВКП(б)-гэй Железнодорожно ба Заводской райкомууд, тэрэнэй пропаганда ба агитациин таһагуудай хүдэлмэрилэгшэд болбол энэ эрилтэнүүдыень дүүргэхэ бэзэ гэжэ найдагдана.

Һунгуулиин кампани эхилбэ. Тиимэһээ партийна, советскэ, комсомольско болон профсоюзна организацинууд болбол һунгуулиин Дуримые, түбхын түрүүндэ Сталинска Конституциин бүхы бүлэгүүдые һунгагшадта һайнаар ойлгуулжа үгэхэнь угаа шухала болоно.

ВКП(б)-гэй айкомууд болон райкомууд өөһэдынгөө штатна ба штатна бэшэ лекторнуудые партийна эхин организацинуудта эльгээжэ, СССР-эй Үндэһэн Закон болохо Сталинска Конституци ба һунгуулиин системэнүүд тухай лекцинүүдые уншуулхань зайлашагүй.

Г. БАДМАЕВ.

Агитаторнууд участогууд дээрэ гараа

Ажалшадай депутадуудай Улан-Удын городской Соведэй дэргэдэхи партийна эхин организаци болбол һунгуулиин Дуримые арад зоной дунда ойлгуулжа үгэхэ агитаторнуудтай семинар үнгэргэжэ, тэдэнэртэ энэ асуудалаар тодо һонор заабаринуудые үгэбэ. Һунгуулиин Дуримые ажалшан арадта ойлгуулжа үгэхэ даалгабари абаха гээшэ тон харюусалгатай ба хүндэтэй уялга мүн. Энэ хүдэлмэридэ имагта эрхим һайнаар хүдэлмэрилжэ, ажалай үндэр бүтээсэнүүдые түйлэдэг ба дүүрэн бэлэдхэлтэй хүнүүдтэ даалгаха тушаа тус партийна организаци гол анхаралаа табиһан байгаа.

Эндэхи агитаторнуудай дунда дайн сэрэгэй жэлнүүдтэ арад ниитын дунда агитационно-ойлгуулалмжын хүдэлмэриие үргэнөөр эрхилдэг, ажалшадые шэн зоригто ажалда зоригжуулдаг, тэдэнэрэй дунда хүндэтэй болоһон агитатор нүхэр Людмила Соколова бии. Мүнөө нүхэр Соколова болбол арад ниитын дунда ойлгуулалмжын хүдэлмэриие эршэмтэйгээр үнгэргэжэ ябана. Эдибхитэй агитатор нүхэр Соколова гэгшэ гэрэй эзэн эхэнэрнүүдэй дунда «СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалтануудые хэхэ Дурим» ба Сталинска Конституциие ойлгуулжа үгэхэ тухай гол анхаралаа табина. Энэнь тон зүбтэй байна. Юундэб гэхэдэ, гэрэй эзэн эхэнэрнүүдтэ һунгуулиин Дуримые һайнаар ойлгуулха ябадал тон шухала гэжэ партиин обком заагаһан байгаа.

Горсоведэй аппаратай ажаллажа байдаг нүхэд Зарогадская ба Склярская гэгшэд энээнэй урда тээхи һунгуулиин үедэ агитаторнуудаар хүдэлмэрилһэн юм. Тиин агитаторнуудайнгаа уялгада дуратай байжа, мүнөө энэ харюусалгатай ба хүндэтэй үүргэнүүдээ жэшээтэ һайнаар дүүргэхэбди гэжэ уялгануудые абаад, һунгуулиин участогууд дээрэ гаража, эдибхитэй хүдэлмэри хэжэ байнад.

Тус партийна организациин агитаторнууд нүхэд Соколова, Зарагадская, Склярская, Родионова, Хачитуряи гэгшэд урдань байһан һунгуулиин участогууд дээрэ гаража, һунгуулиин закониие һунгагшадай дунда эдибхитэйгээр хэжэ байха юм. Эдэнэрһээ бусад агитаторнууд жэшээ абаха ёһотой.

И. НИКОЛАЕВ.

Һунгуулиин дүримые шудална

ТАРБАГАТАЙ. (Телефоноор абтаба). Аймагай эрэгтэй эмэгтэй колхозникууд, хүдэлмэришэд ба албахаагшад газетэнүүдтэ толилогдоһон «СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалтануудые хэхэ тухай Дуримые» угаа ехээр һонирхожо уншахаһаа гадна, тус Дуримые гүнзэгыгөөр шудалжа байнад.

Колхоз, МТС ба эмхи зургаануудай дэргэдэхи партийна эхин организацинууд өөһэдынгөө агитаторнуудтай семинар үнгэргэжэ, энэ шухала документтэй танилсуулжа байха юм. Тэрээнһээ гадна, агитаторнууд бүхэн Сталинска Конституцитай ном ба һунгуулиин Дуримэй толилогдоһон газетэнүүдые олзожо абаад, эбэрэй ном мэтэ хадагалан абажа ябанад.

Тэрэшэлэн ажалшадай депутадуудай сельскэ Соведүүдэй хүдэлмэрилэгшэд һунгагшадайнгаа тоо бүридхэлые абажа эхилээ. Эдэ спискые алфавидай ёһоор зохёожо, һунгуулиин эхилхэһээ 30 үдэр түрүүн бүгэдэниитын шэнжэлхээр эли газарта няаха тушаа ехэхэн эмхидхэлэй хүдэлмэри хэжэ байна.

Мүн хаана хэды һунгуулиин участогуудые бии болгохо, һунгуулиин комиссинуудта хэнние дэбжүүлхэ гэхэ мэтын шухала асуудалнуудые уридшалан зүбшэн хэлсэхэһээ гадна, үнгэрэгшэ 8 жэлэй туршада 18 наһа хүрэжэ, мүнөө һунгуулида хабаадалсаха эрхэтэй болоһон хүнүүдэй список аймаар аймаарань зохёожо, агитаторнуудай тэдэнэртэй тусгаар хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэн туһалжа байнад.

Ф. СЕМЕНОВ.

Советскэ Союзай хоёр дахин геройнууд (зүүн тээһээ баруулжаа) капитан А. Н. Ефимов, майорнууд П. Н. Степаненко ба С. Ч. Артеменко гэгшэд Москвада Улаан талмай дээрэ байнад.

Г. Широковой фото (ТАСС-эй фотохроника).

ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ДОСКА

ВКП(б)-гэй АЙКОМУУД БА АЙМГҮЙСЭДКОМУУДАЙ ЗУУРШАЛГААР ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ДОСКАДА БЭШЭГДЭБЭ

КАБАНСКЫН АЙМАГ

48. **«Красное знамя» колхоз** (правлениинь түрүүлэгшэ **В. А. Разгильдеев**, партийна организациинь секретарь **Т. М. Бурдуковский**) — гүрэндэ таряа тушааха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоо урид бүримүһэн дүүргэһэн байна.

49. **XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз** (правлениинь түрүүлэгшэ **И. Н. Бражнин**, партийна организациинь секретарь **М. П. Заиграева**)—3.824 пүүд тушаажа, гүрэндэ таряа тушааха, жэлэйнгээ түсэбые болзорһоо урид, октябриин 19-дэ дүүргэбэ.

50. **Чкаловай нэрэмжэтэ колхоз** (правлениинь түрүүлэгшэ **К. Д. Урнышев**, партийна организациинь секретарь **Е. Н. Перфильева**)—3.446 пүүд тушаажа, гүрэндэ таряа тушааха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоо урид, октябриин 19-дэ сум дүүргэһэн байха юм.

БИЧУРЫН АЙМАГ

Таряа тушаалгые таһалдуулна

Тарилгын талмайгаар республикэ соо ехэ тээшэ тоологдодог Бичурын аймагай колхозууд гүрэндэ элбэг дэлбэг талха таряа тушааха уялгатай байгаа. Гэбэшье, мүнөөдэр хүртэр бичурынхид мэлхэйн ябадал харуулһаар. Байгша оной октябриин 15-ай мэдээгээр, тус аймаг гүрэндэ таряа тушааха жэлэйнгээ түсэбые миил 25 процент дүүргэһэн байха юм. Аяар мүнөө хүртэр эндэхи нэгэшье колхоз таряа талха тушааха гүрэнэйнгөө урдахи уялгые дүүргэдүй байна. Август, сентябриин графигые олонхи колхозууд таһалдуулаа.

«Искра Ильича» колхоз таряа тушаалгаар хамагай хойно шэрэглэжэ ябана. Һүүлэй мэдээгээр, энэ колхоз гүрэндэ таряа тушааха түсэбөө миил 8,4 процент дүүргэһэн байна. Гол шалтагаанинь юуб гэхэдэ, нэгэдэхеэр—хуряалгын хүдэлмэринүүдэй нобшорһонһоо, хоёрдохёор—һурилэлгэ, сохилгын хангалтагүй дээрэһээ болоно. Эндэ хүдэлмэрилдэг комбайн ба молотилканууд саг үргэлжэ миил байжа, гүрэндэ тушааха таряа үдэр бүри таһалдуулдаг байха юм.

«Сталинский путь» колхоз гүрэндэ таряа тушааха жэлэйнгээ түсэбые 14 процент, «Коминтерн» колхоз—14 процент дүүргэһэн байна.

Таряа тушаалгаар гээгдэжэ ябаһан эдэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд колхозникуудай жаяг заршам шангадхажа, ажалаа зүбөөр эмхидхэхын түлөө огто анхарнагүй. Тэрэнһээ боложо зарим колхозууд хуряалгые мүнөө хүртэр унжагайруулһаар. Мүн зарим колхозуудай («Искра Ильича», «Сталинский путь», «Коминтерн») һурилэлгэ, сохилгодо ябажа байгшалай ажалай зарам ехэ һула. Байгуулагдаһан нормонуудаа дүүргэдэг ба үлүүлэн дүүргэдэг, тэрэшэлэн хүдэлмэридөө саг соонь гарадаг колхозникууд эдэ колхозуудаар хомор байха юм.

Һүүлэй үедэ зарим колхозууд таряа тушаалгые шангадхахын орондо, харин һуладхажа байһаниинь элирбэ. Куйбышевэй, Логовскиин, Ворошиловай нэрэмжэтэ, «Еорец Октября» колхозууд тушаалгын темпые улам бүри һуладхана.

Гүрэндэ таряа тушаалтые шангадхахын зорилгоор, Бичурын аймагай партийна, советскэ, бэлэдхэлэй органууд эдэ үдэрнүүдтэ шанга хэмжээнүүдые абажа, колхоз бүхэндэ байгуулагдаһан графигые заатагүй дүүргүүлхэ ябадал хангаха зорилготой.

Е. КУПРАШ.

Бичура, телефоноор абтаба.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗУУДААР ТАРЯАХУРЯАЛГА БА НАМАРАЙ ПАР ХАХАЛАЛГЫН ЯБАСА ТУХАЙ БМАССР-эй НАРКОМЗЕМЭЙ МЭДЭЭН

1945 оной октябриин 20.

Аймагууд	Огородно культуранууд хураалгын түсэбөө дүүргэлгэ (процентээр)	Намарай пар хахалалгын түсэбөө дүүргэлтэ (процентээр)
Закаменай	100,0	57,4
Сэлэнгын	100,0	35,2
Иволгын	100,0	14,2
Түнхэнэй	100,0	21,9
Хэрийн	100,0	35,2
Кабанскын	100,0	25,2
Кяхтын	100,0	25,8
Зэдын	100,0	21,0
Тарбагатайн	100,0	23,0
Кударын	100,0	18,6
Курумканай	100,0	40,0
Б.-Кударын	100,0	33,6
Хэжэнгын	99,7	33,6
Прибайкальска	99,4	31,0
Мухаршэбэрэй	99,3	15,0
Хоринн	99,2	16,2
Баргажанай	98,4	22,1
Заиграйн	98,3	21,3
Бичурын	97,2	10,9
Яруунын	96,4	21,3
Хамта:	99,2	25,0

КЯХТЫН АЙМАГ

Ажалта үдэртэ овощь хубаана

Калининай нэрэмжэтэ колхозой огородно бригадын членүүд үндэр ургаса хуряахын түлөө унтаха нойргүйгөөр хүдэлмэрилһэнэй ашаар, элбэг ехэ помидор, свёкло, морковь ба капуста абаба.

Огородно бригадые хүтэлбэрилэгшэ Ф. Стрекаловская гэгшэ газараа агротехническэ заабариин ёһоор эрхим шанартайгаар үтэгжүүлэн элдүүрилхын түлөө нилээдгүй оролдолго гаргаа. Мүнөө болоходо нүхэр Стрекаловская гэгшын онсо шалабаритай ажал аша үрэ үгэһэн байна.

Огородой үндэр ургаса хуряаһан Калининай нэрэмжэтэ артель аймаг соогоо түрүүлэн, октябриин эхеэр гүрэндэ помидор, свёкло, морковь, капуста тушааха түсэбүүлээ бүримүһэн дүүргэбэ.

Гүрэнэйнгөө урдахи уялгануудые саг болзор соонь дүүргэээд байхадаа, тус артель болбол колхозникуудай ажалта үдэртэ овощь хубаажа байха юм.

О. ГРИГОРЬЕВА.

ОКТЯБРИИН УРДА ТЭЭХИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ МУРЫСӨӨН

ЭДИБХИ

Энэ жэлэй октябриин һайндэрые Улан-Удын Мяханай комбинадай хүдэлмэришэд ажалай амжалтануудаар угтаха гэжэ байна. Октябрь һарын түрүүшын хоёр декадын мүрысөөнэй дүнгүүдые хараад үзэхэдэ, Улаан тугта комбинадайхид эдибхи зоригтойгоор ажаллажа байһаниинь элитэ болоно.

Ганса нэгээрээ бэшэ, харин бүхэли бригада цехүүдээрээ үнэлэр бүтээсэ түйлажа байһаниинь бусадта жэшээ боложо үгэнэ бэлэ. Колбаса хэдэг цех октябриингаа түсэбые 100 гаран процент болгоод байна. Костеева, Емельянова, Косеньков, Григорьева, Оскорбенкова гэгшэдтэ адляар үдэрэйнгөө нормые хоёр—гурба дахин дүүргэжэ байдаг хүнүүд энэ комбинадта олонорно.

Һалхан городой стахановецуудай слёт болоо һэн. Тэрээн дээрэ залуу стахановка Сафоновагай нэрэ магтаалда гараба. Энэ комсомолкын хүтэлбэрилжэ байһан бригада түсэбһөөн гадуур 10 тонно колбаса хэжэ гаргахаб гэһэн уялга абаад, һайнаар дүүргэжэ байна. Мүн Кузнецовагай бригадын амжалтанууд тухай Улан-Удын залуушуул мэдэдэг болоо.

Октябриин урда тээхи мүрысөөниие урагшатай һайнаар ябуулхын тулада тус комбинадай партийна организаци, илангаяа тэрэнэй секретарь нүхэр Воронцова ехэхэн оролдолго гаргана. Комбинадай хүдэлмэрилэгшэдэй эдибхи болон оролдолгоёо харуулха хэрэгтэ агитациин арганууд һайса хэрэглэгдэнэ. Элдэб олон плакат, диаграмма, ханын газетэ болон зурагууд хадаа мүрысөөнэй ябасые үргэнөөр зарлажа үгэнэ. Мүн самбар, суглаанууд хадаа дутуу дундануудаа элирүүлхэ болон түрүү дүй дүршэлые халан абаха ябадалдань хүдэлмэришэдтэ ехэхэн туһа боложо үгэнэ. Үсэгэлдэр үдэшэлэн комбинадайнь залуу бригадирнууд сугларжа, «бригадирай үүргэ» гэһэн һонирхолтой лекци шагнаад, зүбшэн хэлсэбэ. Тэрэ лекциие уншаһан комбинадай главна инженер Карасев болбол журам заабариһаа гадна тэндэ ерэһэн бригадирнуудай зарьманайнь хүдэлмэриин һайн муу тухай хэлэхэдэнь ехэ һургаалтай байба.

Октябриин урда тээхи мүрысөөнэй эсэсэй дүн үшөө гаргагдаадүй. Гэбэшье нэрлэгдэһэн ба бусад олон нүхэд түрүү һууриие алдангүй, һайндэрые угтаха байһаниинь лабтай.

Д. РАДНАЕВ.

Графигай ёһоор

Үргэлжэ арбаад жэл хүдэлмэрилһэн хүнүүдшье иимэ һайн ажал хараагүй юм: ПВЗ-гэй котельнэ цех октябрь соо илангаяа ехэ амжалтатай. Түрүүшын хоёр декадын даалгабари дүүрэн гүйсэдхэгдээд, үшөө гурбан котёл түсэбһөөн гадуур үгэхэ гэжэ байна.

Энэ амжалта хадаа котельнэ цехын коллективэй эмхитэй ажал мүн. Эдэнэр дайн сэрэгэй хүндэ хүшэр сагта хүдэлмэрилжэ олоһон дүй дүршэлөө улам баяжуулжа һайнаар хэрэглэнэ. Графигай ёһоор даалгабарита нормоёо дүүргэхэ гээшэ энэ цехтэ хүдэлмэрилжэ байһан хүн бүхэнэй хуули болонхой. Өөртөө ба хажуудахи нүхэртөө тиимэ эрилтэнүүдые табяад байхадаа ажал хэрэг урагшатай һайн байдаг гэжэ бултадаан мэдэдэг болобо. Мүнөө нүхэр Гусятинскиин комплекснэ бригада, ордено Швырод, нүхэр Лужанский гэгшэдэй группанууд Октябриин урда тээхи мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана.

Нэрлэгдэһэн цехынхид шэнгеэр Октябриин XXVIII-дахи ойе угтахын түлөө ПВЗ-гэй бүхы хүдэлмэришэд тэмсэхэ ёһотой.

Б. ДОРЖИЕВ.

Һайн дураараа

Октябрьска социалистическэ революциин 28-дахи жэлэй ойе манай ороной ажалшад дүрбэн жэл соо дайн сэрэгые хэжэ илалтатайгаар дүүргээд угтахань гээшэ. Энэ һайндэр хадаа гансахан дайн сэрэгэй илалтануудай бэшэ, мүн баһа амгалан тайбан сагай жаргалта байдалай һайндэр болохо байна. Тиимэ дээрэһээ энэ ойн баярай үдэрые эрхим бэлэгтэйгээр угтахын түлөө хаана-яанагүй бэлдэжэ байһаниинь ойлгостой.

Улан-Удын шэлэй завод түлсэ түлишын таһалдаһан дээрэһээ октябрь соо үйлэдбэриингөө түсэбые дүүргэнэгүй. Теэд заводойнь хүдэлмэришэд иимэ таһалдалаа усадхаха, Октябриин баярые һайнаар угтаха гэжэ ехэ эдибхитэйгээр тэмсэжэ байна. Ажалай сагай дүүрэһэнэй һүүлээр түлеэ бэлдэхэ, хатааха ба зөөхэ хэрэгтэ 100 гаран хүнүүд үдэр бүри гарана. Парткомой секретарь нүхэр Дудкин гэгшын хэлэһэнэй ёһоор, энэ ажалда заводой хүдэлмэришэд өөһэдынгөө һайн дураар оролсоһон байха юм.

Һайндэр болтор үлдэһэн сагта шэлэй завод ажал хүдэлмэрөө һайжаруулха байһандань найдае.

Г. ДОНДУКОВ.

Хориинхид малай үбэлжэлгэдэ муугаар бэлэдхэнэ

Үбһэ тэжээлээ үрижэ байна

Хориин аймагай түрүү колхозууд адуу малаа амгалан тайбан үбэлжүүлжэ, гүрэнэй түсэб дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхын, ашаг шэмыень арбидхахын түлөө үбһэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэжэ байнхай. «Путь Сталина», «Красный партизан» колхозууд үбһэ сабшаха болон ондоо бүдүүн тэжээл нэмэжэ бэлэдхэхэ хэрэгтэ олохон колхозниггуудые элсүүлээд, энэ хүдэлмэриие эршэмтэйгээр ябуулжа байна. «Путь Сталина» колхоз байгуулагдаһан графигай ёһоор 140 центнер нэмэлтэ тэжээл бэлэдхэхэ байһан аад, энэ түсэбөө саг соонь дүүргэһэн байха юм. Тус колхозой правлени болбол нэмэлтэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ бүхы малшадаа хабаадуулан, ажалыень зүбөөр эмхидхэһэн байгаа. Имагтал тэрэнэй ашаар тус артель нэмэлтэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргэһэн ба мүнөө хүртэр тэрэ хүдэлмэрөө үргэлжэлүүлһээр.

Зүгөөр, тус аймагай олонхи колхозууд үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбүүдээ дүүргээгүй байһан аад, энэ хүдэлмэриие үни хада орхижорхиһон байха юм. Гадна, зарим колхозууд бэлэдхэһэн үбһэ тэжээлээ хуули бусаар гаргашалан, үрижэ байна. Энээндэ Чапаевай нэрэмжэтэ колхоз жэшээ боложо үгэмөөр. Тус колхоз болбол 15 гектар эрхим ногоотой газараа сабшангүй хаяжа, малда эдюулжэрхёо. Хэрбээ энээниие хуряажа абаа һаань 150 центнер эрхим шанартай үбһэн гараха һэн. Тэрэшэлэн, аяар 40 бухал үбһэ һурилэнгүй орхижо, бороо хурада оруулжархиһан ба адуу малда гэшхүүлжэрхиһэн байна. Мүн зелёнкоошье мүнөө болтор хуряажа абаагүй гандаа. Тиигэжэ 10 гектар зелёнко малда гэшхүүлһэн байна.

Тус колхозой түрүүлэгшэ Кононов ба тэрэнэй орлогшо Сангаев гэгшэд үбһэ тэжээлээ үрижэ гаргашалжа байһан болобошье, энэ дутуугаа усадхахын орондо өөһэдынгөө хэрэгээр эндэ-тэндэ зайгуултажа, эрид хэмжээнүүдые абанагүй. Түрүүлэгшын орлогшо Сангаев гэгшэ тэжээл бэлэдхэлэй түлөө ябажа байһан үедэ город орожо, хэдэн хоногоор зайһан ба Ждановай нэрэмжэтэ колхоздо ерэжэ амаржа хэбтэһэн байха юм.

Хоридо адуу малай үбһэ тэжээл бэлэдхэлые чапаевайхид шэнгеэр унжагайруулжа, энэ шухала хэрэгтэ харюусалгагүйгөөр хандажа байһан колхозууд олон. «Пламя», «Родник» ба бусад колхозууд жэлһээ жэлдэ үбһэ тэжээлээр дутажа, үхэр малаа олоор хороодог байбашье, урдынгаа алдуунуудые һургаал болгожо абангүй, харин дахяад дабтажа байха юм. Эдэ колхозууд сабшалангаа бултынь хуряажа абангүй үнэтэ ногоогоо хагдаруулжа, үхэр малда эдюулжэрхиһэн байна. Тиигэбэшье, эдэнэр нэмэлтэ тэжээл бэлэдхэхэ тушаа мүнөө үдэр хүртэр шухала анхаралаа табяадүй. Гадна, таряа сохихоһоо гараһан һолоомо, мякинэ болон бусад тэжээлнүүдые һурилжэ ба суглуулжа абадаггүйнь гайхалтай.

Үбһэ тэжээл нэмэжэ бэлэдхэхэ хэрэгтэ тон харюусалгагүйгөөр хандахаһаа гадна, зарим колхозууд адуу малай үбэлэй байра байдал заһабарилжа дулаалха хүдэлмэринүүдые хаһа саг соонь үнгэргөөгүй байха юм. «Пламя», «Родник» колхозууд мэнэ һая болтор малай байра байдалнуудые заһабарилжа эхилээгүй байба. Гадна, дурсагдаһан колхозууд малшадай гэрнүүдые дулаалха, тэдэнэрые үбэлэй дулаан хубсаһа хунараар хангаха тушаа огто анхаранагүй.

Олохон колхозууд үбэлэй бэлшээриие хүсэд таһалжа фермэ, гүүртэ, бригаданuудта даалгажа үгөөгүй, бэлшээриин газарнуудаар малай ба малшадай байра байдал заһабарилжа һайнаар түхеэрээгүй байһаар.

Аймагай партийнэ, советскэ, газартаряалангай органууд болон малажалай специалистнар Костромско колхознигуудай уряалаар аймаг дотор Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, малажалай бүхы хүдэлмэрилэгшэдые энээндэ хабадуулха хэмжээнүүдые абаагүй байха юм. Тэрэнһээ боложо зарим колхоз, бригада, фермэ, гүүртнүүдээр социалистическэ мүрысөөн хүсэд дэлгэрээгүй байна.

Хэрбээ Хориин гээгдэнги колхозууд үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлээр тохёолдоһон эдэ дутуунуудаа ойрын үдэрнүүдтэ усадхажа, үхэр малдаа бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл, урин дулаан байра байдал бэлэдхээгүй һаа ехэхэн хохидолдо дайрагдаха байһанаа мэдэхэ зэргэтэй.

Ц. ГАРМАЕВ, «Бурят-Монголой Үнэнэй» корреспондент.
с. ХОРИНСК. телефоноор абтаба.

100 колхознигууд нэмэлтэ тэжээл бэлэдхэлдэ гараба

«Социализм» гэжэ хүдөө ажалай артелиин членуүд (Сэлэнгэ) колхозно һүрэг малаа хоролтогүйгөөр ондо оруулхын түлөө онсо анхаралаа табина. Тиигэжэ адуу мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые энэ жэлдэ нилээдгүй үлүүлэн дүүргээ. Малажалай фермэ, гүүртэ, отарын хүдэлмэрилэгшэд үхэр малаа олошоруулхын түлөө унаһан малгайгаа абангүйгөөр ажаллаһанай ашаар 570 толгой мал нэмэлтэ түлбэри болгон ба мүн ажалта үдэртөө абаха болоһон байха юм. Түрүү малшад Цыденова, Иролтуев, Дараев гэгшэд 4—5—6 хонидые абаха болонхой.

Мүнөө тус колхозой членуүд адуу малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые хаһа соонь эрхим шанартайгаар дүүргэжэ, хамаг бүхы малай байра байдалые дулаалан заһабарилһан байна. Малай үбэлэй бэлшээриие тусгаар таһалжа фермэ, гүүртэ, малшадта хубаажа үгэһэн байха юм. 1945—46 онуудай үбэлжэлгын үедэ тус колхоз 3.000 хони ямаа, 1.000 эбэртэ бодо мал, 300 адуу мори бэлшээжэ, ондо оруулхаар түсэблэнхэй. Бэлшээридэ ябаха эдэ малнуудай шэнээ шадалынь һайн ба тобир тарган болоһон байха юм.

Сахалан ба урин дулаан үбэлжэлгэ хангахын түлөө бүхы хэмжээнүүдые абажа байһан тус колхозой правлени болбол нэмэлтэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ 100 колхознигуудые гарганхай. Эдэнэр ноябриин 15 хүртэр 4.000 центнер нэмэлтэ тэжээл бэлэдхэхэ уялга абаад, үнэлэр бүтээсэтэйгээр хүдэлмэрилжэ байна.

«Социализм» артелиин членуүд адуу малай 1945—46 оной үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ эршэтэйгээр оролсоод, аймагай бүхы колхозуудые уряалан хандалга гаргаһан байха юм. Тиихэ зуураа, эдэнэр үбэлэй үедэ бодо болон нарай малнуудай шадал шэнээе дунда ба дундаһаа дээшэ байлгаха, нэгэшье толгой хоролтодо оруулхагүй, һаамхай үнеэн бүхэнһөө 650 литр һү һааха, үбһэ һолоомо болон бусад тэжээлнүүдые 109 процент хүртэр нэмэжэ бэлэдхэхэ мэтэ уялгануудые абаба.

Г. САБЖАЕВ.

Дальний городой үйлсэдэ ябаһан хитад-рикша
Е. Халдеягай фото (ТАСС-эй фотохронико).

ВЕНЕЦУЭЛЭДЭХИ БАЙДАЛ

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 20. (ТАСС). Венецуэлэдэхи байдал заһараагүй байһан зандаа.

Юнайтед пресс агентствын корреспондентын Каракасһаа мэдээсэһэнэй ёһоор, «Демократическа ажал-ябуулха» партиин секретарь Ромуло Бетанкур гэгшын толгойлжо байһан саг зуурын хунта (комитет) президентын ордондо нүүжэ ороод байна гэнэ. Хунта хадаа хамаг бүхы түрмэдэ хаалгатай байһан хүнүүдые, нэгэ хэды хүнүүдһээ бэшээрынь, сүлөөлхэ юм гэжэ Бетанкур соносхоһон ба сэрэгэй байдалтай болоод байгаашье һаань гражданска сүлөөтэ байдалые мэнэ һаяар һэргээхэ байнабди гэжэ найдуулһан байха юм.

«Демократическа ажал-ябуулха» партиие ударидагша, венецуэльскэ уран-зохёолшо Ромуло Гальегос гэгшэ президентын тушаалда саа зуура һууха юм ха. 24 часай турша соо 300 хүн шархатаһан ба алагдаһан байна гэжэ хэлсэнэ.

Ассошиэйтед Пресс агентствын корреспондентын Панамаһаа мэдээсэһэнэй ёһоор, Тачирай радиостанци болбол президент Медина гэгшэ арестовалагдаад байна гэһэн мэдээсэлые буруушаажа, Каракаста өөртэнь үнэн шүтэнги байһан сэрэгүүдые хүтэлжэ байна гэжэ мэдүүлбэ.

Ассошиэйтед Пресс агентствын корреспондент болбол урдынгаа правительствода үнэн шүтэнги байһан сэрэгүүд болон переворот хэгшэдые дэмжэлсэһэн сэрэгүүдэй хоорондо Каракаста үйлсын байлдаанууд боложо байһан тухай Сан-Кристбалай радиостанциин мэдээсэлые Боготоһоо дамжуулна.

ФРАНЦИ ДОТОР ҺУНГАЛТАНУУДАЙ БОЛОҺОН ТҮРҮҮШЫН ДҮНГҮҮД

БРАЗЗАВИЛЬ, октябриин 22. (ТАСС). Браззавильска радио болбол Французска метрополидо бүгэдэ ниитын һунгалтануудай болоһон результадые дамжуулна. Тэндэ 522 мандат иигэжэ хубаагдаһан байна гэбэл:

Коммунистическэ парти ба «французска урган мандалгын нэгэдэмэл хүдэлөөн» (МЮРФ) 142 һуури эзэлбэ: Социалистическэ парти, мүн эсэргүүсэлтын демократическа болон социалистическэ союз (ЮДСР)—133 һуури, «Арадай республиканска хүдэлөөн» гэжэ парти (христианска демократууд)—140 һуури; радикалнууд ба радикал социалистнуудай парти 18 һуури; нэгэ хэм баригшадай парти—71 һуури; бусад 18 һуури эзэлбэ гэнэ.

Франциин далайн саанахи эзэмдэлгын газарнуудта һунгалтануул хэгдэһэн хадань, 64 мандат хубаагдаһан результадууд энэ тоо мэдээнүүд соо оролсоогүй байна.

ИТАЛЬЯНСКА ЭХЭНЭРНҮҮДЭЙ СОЮЗАЙ СЪЕЗД НЭЭГДЭБЭ

РИМ, октябриин 22. (ТАСС). Октябриин 20-до Флоренцидэ «Итальянска эхэнэрнүүдэй союзай» нэгэдэхи национальна съезд нээгдэбэ. Италиин хамаг бүхы провинцинуудһаа 500 делегат эхэнэр байлсана. Рита Монтаньяна Тольятти гэгшэ съездын түрүүшын заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, центральна ба урда Италида «Итальянска эхэнэрнүүдэй союзай» членуүд 100.000 ба Хойто Италида тус организациин членуүд 300.000 эхэнэрнүүд болоод байна гэжэ мэдүүлбэ. Рита Монтаньяна Тольятти болбол тус союзай хэһэн хүдэлмэриин результадууд тухай съездэ мэдээсэһэн байна, тиихэдээ ороноо һэргээн бодхоохо хэрэгтэ энэ организациин нилээд ехэ туһа нэмэри хэһэн ябадалые тэмдэглэбэ. Ораторай хэлэһээр хадаа, итальянска эхэнэрнүүдые һурган хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ тэрэ союзай үмэнэ угаа ехэ зорилгонууд табигданхай. Ушарынь хадаа тэдэнэй дунда 4 миллион гаран хүн үзэг бэшэг мэдэхэгүй байнабшуу.

ГАДААДЫН ҺОНИНУУД

◆ Будапештскэ радио болбол Дебрецениие сүлөөлһэнһөө хойшо нэгэ жэл хүсэһэнэй дашарамда тэрэ городто һандаралга болобо гэжэ мэдээсэнэ. Предприятинууд, албан газарнууд, һургуулинууд болон магазинууд хүдэлмэрилөөгүй. Энэ городой олониитын түлөөлэгшэд ород геройнуудай памятник дээрэ венок асаржа табиһан байна.

◆ Германида байгаа англиииска эзэмдэлгын сэрэгүүд урдань германска промышленнигүүдэй империскэ союзай түрүүлэгшэ байһан барон Курт фон Шредер гэгшые Дюсильдорфодо арестовалжа, түрмэдэ хааба.

◆ Польско правительство октябриин 17-до болоһон заседани дээрэ урдын Польпресс гэдэг польско агентствын орондо польско хэблэлэй агентство (ПАП) гэдэгые бии болгохо тухай декрет баталба.

◆ Тегеранда Культурын байшан соо Меджлисэй депутат Дорри гэгшэ ородой агууехэ уран зохёолшо Салтыков-Щедринэй ажабайдал ба зохёол тухай элидхэл хэһэн байгаа. (ТАСС).

Дэлхэй дээрэ эгээн демократическа һунгуулиин системэ

Союзай Соведтэ ба Национальностьнуудай Соведтэ һунгалтануудые хэхэ һунгуулиин округууд тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд мүнөөдэр «Правдада» тунхаглагдаба.

Союзай Соведтэ һунгалтануудые хэхэ 656 һунгуулиин округ ба Национальностьнуудай Соведтэ һунгалтануудые хэхэ 631 һунгуулиин округ бии болгогдобо. Тэрэ округ бүриһөө нэгэ депутат һунгагдаха байна. Округуудай тоонь «СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалтануудые хэхэ тухай дүримэй ёһоор тааруулжа байгуулагдаа. Союзай Соведтэ һунгалтануудые хэхэ һунгуулиин округто 300.000 хүн зонтой газар нютаг оролсоно. Тиихэдэ Национальностьнуудай Соведтэ һунгалтануудые хэхэ һунгуулиин округ хадаа союзна республика бүхэндэ 25 һунгуулиин округ, автономно республика бүхэндэ 11 округ, автономно область бүхэндэ—5 ба национальна округ бүхэндэ нэжээд һунгуулиин округ байха жэшээтэй.

Советскэ Конституциин эгээн шухала илгаань юу байнаб гэхэдэ, нюусаар голосовалха, бүгэдэниитын сэхэ ба тэгшэ һунгуулиин эрхэтэй байһан тухай милл ёһо дүүргэжэ соносхоод байха бэшэ. харин СССР-эй гражданин бүхэнэй тэрэ эрхээ ажал хэрэг дээрээ бэелүүлхэ ябадалыень хангана. Манай советскэ демократи гээшэ эгээн энээгээрээ илгарнабшуу. Эрэ-эхэнэрэй илгаа, мүн үндэһэ яһанай илгаа, шажан шүтэлгэ, эрдэм һургуулиин зэргэ, түбхинэһэн һуудал, социальна үг гарбал, зөөри шадал болон үнгэрһэн сагай ажал-ябуулгые хамаархангүй, манай Эхэ ороной 18-наһа хүрэһэн гражданинууд бүгэдөөрөө гүрэнэй хуули засагай дээдэ органиие һунгаха эрхэтэй. «СССР дотор хамаг бүхы хуули засагынь ажалшадай депутадуудай Соведүүд болохо городууд болон деревниин ажалшадта хабаадаха байна» гэжэ хэлэһэн СССР-эй Конституциин 3-дахи статья хадаа эгээ иигэжэ бодотоор дүүргэгдэхэ байһаниинь элитэ харагдана.

Манай орон дотор социализмын илаһанай үндэһэ һуури дээрэ советскэ обществын морально-политическэ нэгэдэл бии боложо, бүхэжэһэн байна. Тиимэ нэгэдэл гээшэ түүхэ домогто үзэгдөөгүй байха юм. Энэ нэгэдэл хадаа Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ илангаяа эли тодоор харагдаһан байна. Манай арад зон барандаа—хүдэлмэришэн анги, колхозно таряашад, интеллигенци болбол Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөө, бэеэ даанхай байдал, нэрэ түрэдэ аюулай тохёолдоод байхадань, өөрынгөө вождь полководец нүхэр Сталиниие тойрожо фронтдо туһалхаар, дайсанаа даража илаһаар ажаллажа байһан нэгэдэмэл сэрэгэй лагерь болоод жагсаһан байха юм. СССР-эй Верховно Соведтэ түрүүшын һунгалтануудые хэхын урда тээ нүхэр В. М. Молотов иигэжэ хэлээ һэн: «Зай, хэрбээ амгалан сагай эбдэрээд байгаа хадань, хэрбээ гэнжэһээ нохойн алдуураад, ман тээшэ, манай гэр тээшэ халдажа ороо юм хадань, бидэнэр юун гэжэ хэлэхэ байнабибди? Тиихэдэнь бидэнэр: «Социалистическэ обществын моральна ба политическэ хүсыень дайсан туршаад үзэг лэ!»— гэжэ харюусахабди». Дайсан болбол энэ айхабтар ехэ хүсыень туршажа үзэбэ,—тэрэ хүсэн хадаа гитлеровскэ тонуулшадые хяа һамна сохижо, газар дэлхэйн хүрьһэн дээрэһээ хюһажа хаяа, манай Эсэгэ оронииие аршалжа абаа, Европын болбосоронги байдалые фашистска дээрмэшэдһээ аршалжа абаа. Эхэ ороноо аршалан хамгаалха бүгэдэ арадай баатаршалга гаргахадань, тэрээндэ хүдэлмэришэн анги, таряашад ба интеллигенци аб адлихан хабаадалсаһан байгаа. Тэдэнэр хадаа өөһэдынгөө хүсэ шадалые, ухаан бодол ба сэдьхэл зүрхые, Эсэгэ орондоо үргэл болгожо үгэһэн хүн зоной обществын түүхэ домогто орохо эгээн ехэ ба алдарта һайхан илалта түйлаһан байба. Иимэ баатаршалга гаргахадань сэрэгшэд ба ажалшад—эрэ ба эхэнэр, үбгэд ба эдиршүүдэй гаргаһан оролдолгонь хамтарһан байха юм. Гүрэнэй хуули засагай дээдэ органиие һунгаха гэжэ бүгэдөөрөө халуун хүсэлэнтэй байһан ушар байдалынь юуб гэхэдэ: түбхын түрүүндэ Эхэ орондоо үнэн сэхээр алба хэхэ, манай социалистическэ Эсэгэ орон, манай шэн габьяата илагша-арад зониие үеын үедэ алдар сууда гаргаһан агууехэ патриотическа баатаршалга гаргаха ябадал дээрэһээ бултанайнь тэгшэ эрхэтэй байдалынь элеэр харагдана.

Советскэ Союзда муухай мэхэтэйгээр добтолго хэхэдээ гитлеровскэ булимтарагшад болбол түрүүшын шанга сохилтонуудые хэмсээр эндэ хүдэлмэришэд ба таряашадай хоорондо арсалдаан гараха юм. советскэ общество гээшэ бутаржа, дайнай туршалганuудые тэсэжэ бирахагүй гэжэ өөһэдынгөө бодомжолготой байһан байгаа. Фашистска тэнэг мунхагуудай ба авантюристнуудай иигэжэ бодоһониинь хүн зоной наадан болоо. Дайнай туршалганууд болбол хүдэлмэришэн ба таряашанай холбоо барисаае, манай обществын нэгэдэлые һуларуулаагүй, харин хэзээ хэзээнэйхиһээ бүхөжүүлһэн байха юм. Арад зомнай өөрынгөө түрэл правительствода айхабтар ехээр этигэжэ найдаһан ба үгэ дуугүй дэмжэлгэ туһаламжа үзүүлһэн хадань, тэрэнь манай илалтын шиидхэхы нүхэсэлнүүд болоһон байна. Советскэ демократиин хурса һайхан ба шухала үзэгдэлнүүдэй нэгэниинь юуб гэхэдэ: СССР доторхи арадуудай тэгшэ эрхэтэй байһан ябадал болоно. Гүрэнэй хуули засагай манай дээдэ органой хоёрдохи палата болохо—Национальностьнуудай Соведтэ һунгалтануудые хэхэ һунгуулиин округуудые бии болгоһон дээрэһээнь энэ тэгшэ эрхэнь эли тодоор харагдана. Эндэ национальность бүхэн аб адли эрхэтэй байна, союзна республика бүхэн хоёрдохи палатада нэгэн адли тоотой депутадуудые һунгажа эльгээдэг. Энэ хадаа СССР-эй арадуудай ахадүүгэй барисаае эбдэршэгүй бата бэхи болгоһон Ленинско-Сталинска национальна политикын сэсэмэргэн ба үнэнтэ зүб байһыень гэршэлэн харуулна.

Хүдэлмэришэн ба таряашадай союздал адли, энэ хани барисаан хадаа дайнай үеын хамаг бүхы бэрхэшээлнүүдые һайнаар дабажа гараа. Буладые шэрээдэг хяһын гал шэнги, энэ хани барисаание дайн сэрэг хатуужуулан бүхэжүүлбэ. Ниитэ советскэ Эхэ оронойнгоо түлөө агууехэ ород арадай хүбүүдтэй нэгэн хамта украинецууд, белоруссууд, грузинууд, казагууд, болон тэрээншэлэн манай үргэн ехэ орон дотор һуудаг бүхы арадуудай хүбүүд өрэлхэг зоригтойгоор дайлалдаһан ба тылдэ ажаллаһан байнад. тэдэнэй сэрэгэй ба ажалай баатаршалганууд, СССР-эй арадуудай үндэр дээдэ патриотизм болон эбдэршэгүй хани барисаанай айхабтар ехэ хүсые эли тодоор харуулба. Тэрэ хүсэн хадаа манай илалтын түйлай шухала булагуудай эхинэйнь нэгэн байһан юм. Хүсэд дүүрэн ба тон тэгшэ эрхэтэй байха гээшэ энэ хани барисаанай болон хүсэн түгэс ба диилдэшэгүй Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзые бүхэжүүлһэн өөрынгөө ехэ аха болохо—агууехэ ород арадта СССР-эй арадуудай бултанайнь этигэжэ найдажа ба һайшаажа байһанайнь үндэһэ һуури болоно.

СССР-эй шэнэ Конституциие зохёогшын нэрээр арад зоной нэрлэһэн Сталинска Конституциие зохёохо үедэ нүхэр Сталин болбол манай һунгуулиин үндэһэ һууринууд тухай хэлэһэн байгаа гэбэл:

«...Шэнэ Конституцяар хадаа һунгалтанууд гээшэ бүгэдэ ниитын тэгшэ, сэхэ ба нюуса байха юм... Манай һунгалтанууд яахадаа бүгэдэ ниитын байха юм? Ушарынь хадаа, сүүдээр шиидхэгдэжэ һунгуулиингаа эрхые хаһагдаһан хүнүүдһээ бэшээрээ, бүхы гражданинууд һунгажа шадаха ба һунгагдахашье эрхэтэй байха болоно.

Манай һунгалтанууд, яахадаа тэгшэ байха юм? Ушарынь хадаа, зөөри шадалай талаар илгаа (тиимэ юумэ бага сага үшөө бии байбашье) расова ба национальна илгаа гээшэ ямаршье хүндэ ямба гү, али гарза гай үзүүлхэгүй байна. Эхэнэрнүүд хадаа эрэшүүлтэй тон адли һунгуулиин эрхые эдлэхэ болоно. Манай һунгалтанууд гээшэ үнэхөөрөө тэгшэ байха юм.

Яахадаа нюуса байха гээшэб? Ушарынь хадаа хэниие һунгаха һанаатай байһан, өөһэдынгөө ашаг туһые хангаха хэрэгые хэндэ найдаха байһан эдэ хүнүүдэй түлөө голосовалха хүсэд эрхэ сүлөөе советскэ хүнүүдтэ үгэхэ гэжэ болонобди.

Яахадаа сэхэ байха юм? Ушарынь хадаа Верховно органууд хүртэр нютаг нютагуудта һунгагдаха бүхы эмхи зургаануудта сэхэ һунгалта хэхэ гээшэ манай үргэн ехэ ороной ажалшадай ашаг туһыень харалсажа һайнаар хангаха байна».

Манай гүрэнэй үндэһэн хуулияр соносхогдоһон үнэхөөрөө демократи ба ямар нэгэн хүндэтэй ямбатай хүнүүдтэ бэшэ, харин хамаг бүхы арад зондо олгогдоһон демократическа эрхэнүүдые бодото дээрэ бэелүүлхэ ябадал гээшэ энэл даа! Манай советскэ демократиин, манай һунгуулиин системын илгаа ба ашаа туһань энэ гээшэ.

СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалтануудые хэхэ үдэр хүртэр дүрбэн һара хүрэхэгүй саг үлөөд байна. Мүнөө зорилгомнай юу байнаб гэхэдэ: «СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалтануудые хэхэ тухай дүримые»—һунгуулиин закониие бүхы ажалшадта ойлгуулжа үгэхэ. Һунгагша бүхэнэй эрхэ ба уялганууд тухай ойлгуулжа ябадал болоно. Энэ хадаа городто ба хүдөө нютагуудта байгаа бүхы партийна организацинуудай ниитын политическэ хүдэлмэриин үндэһэ һуури ба һунгуулиин кампаниие амжалтатай һайнаар үнгэргэхэ шухала дүхэм нүхэсэл болохо ёһотой. Һунгалтануудай болохо үдэр хүртэр саг үшөө үды байна гэжэ һанаагаа амаруулангүй, харин ойлгуулалтын хүдэлмэриие энэ дары ба шалаал һаа үргэнөөр ябуулха шухала.

Илалтын алдар суудa гараһан. большевистскэ парти ба советскэ правительствые тойрожо мүн дэлхэй дээрэ эгээн демократическа конституциие зохёогшо нүхэр Сталиниие тойрожо нарин нягтаар жагсаһан манай орон болбол гүрэнэй хуули засагай дээдэ органиие һунгахаар угтажа ябана. Эдэ һунгалтанууд хадаа советскэ патриотизмые болон манай социалистическэ обществын тон ехээр нэгэдэнги хатуу байһыень хурса һайханаар харуулха ба советскэ демократиин шэнээр мандаха ябадал болохо байһаниинь найдамтай.

(Октябриин 17-ой «Правдын» түрүү бэшэг).

Харюусалгата редактор Ц. Г. ГАЛСАНОВ

РЕДАКЦИ ба ХЭБЛЭХЭ ГАЗАРАЙ АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ. Үнэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23. АТС—1-80. зам. ответ. редактора—7-89, ответ. секретаря—3-23. отделов: партийной жизни и промышленности—7-89, сельского хозяйства—6-03, писем и переводов—6-03 (2 зв); объявлений—2-64 (2 зв.).

Н—00469. Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР Тираж 5.500.